



R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Quoad alios.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

excommunicationem : modò non sit vel
publicis percussor, vel nominatim denunciatus; potest
et licet, & valde rogari, ut confiteatur, quia Conci-
lium Constantiensis id, in gratiam Fidelium, concessit.
Vnde tunc eiusmodi excommunicatus, modò non se ipse
negat, sed, ad Fidelium petitionem, Sacramenta mini-
strat, & licet quantum est ex capite excommunicationis
vult, valde operatur. Ita Sanchez lib. 7. de Mat. d. 9. num. 8.
Petr. Hurtad. 2. d. 17. sect. 18. §. 149. contra Suarium d.
16. sect. 1.

*Cooperatio cum iniquè pugnantibus, vel aliorum
bona diripiuntibus.*

41. Vegetiorem causam ad excusandum requiri,
quando opus est magis vicinum peccato abatenis, &
quando est contra iustitiam, statuimus supra. Cum au-
tem virgenter hanc causam, esse metum mortis, vel fomi-
lis valde gravis detrimenti, pateat ex dictis consequen-
tiis, ut excusentur Christiani remigantes in tremen-
te Turcarum contra similes Christianos pugnantium,
de preterea ij, qui arma porrigunt à Turcis petita, ad
excusand Christianos intermillos; alportantes item far-
cinas ad bellum iniustum necessarias; admonentes sca-
los, & cetera Less. Sanchez, Val. aliique, Castr. 3. tr. d. 6. p. 1. r.
num. 10. quia nisi Christiani captivi hæc faciant, incur-
rent periculum vite. At non excusantur etiam metu
mortis, si Christianos occidant, si percutiant, si contra
eodem immediate pugnent, si applicent ignem, quo
comburantur naves, & Christiani in ea existentes, si eun-
dem ignem applicent Bombardis, ex quibus Christiani
non timentij solum essent, (nam pro hoc sine dubio ex-
cuserentur) sed etiam occiderent: quia hæc sunt intrinsecè
mala. Excusantur tamen, si inferant damnum Christianis
in rebus externis, eas capiendo, vel destruendo: quia tunc
sunt in extrema necessitate illorum bonorum, ad vitam
utendam nam propter eadem eodem metu excusantur,
qui admoveat scalas, vel humeris sublevent latrones, qui
vult furari; imò, & qui eundem furem adiuvet ad furan-
dum: quilibet enim ad hæc habet in extrema necessi-
tate, ita Castr. lib. 1. 2. citans Molinam. Et universatim
loquendo præter extremam necessitatem, illa causa se ex-
cusabit, si coneuras ad actiones indifferentes, quibus al-
ter abutitur ad forandum; vel damnum in bonis inferen-
dum, quæ iudicio prudentis iudicetur proportionata ad
quantitatem futuri, vel damni, ut ex dictis colligi potest.

*De Cooperatione cum peccaturo, non ieiunaturo, maleficio
maleficio dissoluturo. Remissivo.*

42. De primo ex his egi lib. 3. c. 2. §. 6. De secundo, præ-
ter modò n. 33. dicta & a 3. 40. dicenda habuisti multa
lib. 4. cap. 5. §. 6. De tertio dictum est satis lib. 2. cum de
maleficio.

Cooperatio cum Vfurario.

Tres classes personarum hic se offerunt. Ipse mutuatar-
ius, id est, ille, qui recipit ab vfurario pecuniam mu-
tuam sub onere solvendi vsuras. Famuli tum mutuatarij,
tum vfurarij. Ceteri alij non famuli, inter quos Nota-
rius Testes, Principes.

Mutuatarius.

43. Quoad mutuatarium, tria queri possunt: Primò,
an ipse liceat solvere vsuras ob mutuum iam acceptum?
Respondet licere. Ita Sanchez lib. 3. in decal. cap. 8. n. 20.
& de Lugo tom. 2. de Inst. d. 2. §. 11. §. 1. quia hæc non
est occasio peccandi, quæ detur vfurario; cum ipse facile

Part. I.

possit illas non recipere: sibi ergo imputet, si recipiat,
nā mutuatarius excusatur solvere, quod promissit, ne ha-
beatur infidelis, & ne claudat sibi hostium ad habendum
iterum mutuū.

44. Secundò: An absolute petere liceat ab vfurario
pecuniam mutuam? Respondeo licere, si eo mutuo: quis
indigeat Ita ibid. & communiter, Gastr. Pont. Suar. aliique
allati à Diana p. 5. tr. 7. de Sando, ref. 8. tunc enim, qui sic
petit, nec consultat, nec intendit eam vfurarij iniustitiam,
quod certe esset iniquum; sed intendit voluntatem pro-
prium suppositā malitiā vfurarij: quam solum permittit,
non vult. At si mutuo non indigeat, sed eam pecuniam
procurat; ut illicite expendat (etiam licere, probabile
esse dicimus paulo post à n. 65. eo capite, quod petat ab
vfurario parat.

45. Tertio: An petere liceat mutuum ab vfurario, sic
addendo: Da mihi mutuum, nam tibi solvam tot vsuras?
Respondet adhuc licere, quando scitur vfurarius non
mutuaturus sine vsuris. Ita Mol. Val. aliique apud Dian.
l. c. Ratio est, quia id non inducet ad vsuras, atque
adeo ad peccatum, sed sensus est conditionatus in hunc
modum: Da mutuum, nam, quia non vis mutare gratis,
solvam tibi lucrum.

Famuli.

46. Quoad famulos mutuatarij dico, certum esse illos,
imò & quoscunque alios eius minilos, amicosque posse
licite efficere quod potest ipse mutuatarius: quia agunt
personam Domini. Possunt ergo totum, quod dictum
est à num. 43. Quoad famulos vero vfurarij, multa sunt
dicta num. 18. sed & plura iam subdo, quæ sunt commu-
nia cum non famulis.

Non famuli.

47. Quoad omnes ergo alios placet mihi hanc for-
mate regulam, ex Molin. l. d. de Practicis, d. 3. Less. l. 2. c. 1.
dub. 2. 1. & aliis, quos ipse cit leg. Si qui tenent ex parte
vfurarij: & cum eo cooperantur ad committendam vfu-
ram, peccant, & obligantur ad restitutionem saltem se-
cundo loco post vfurarium: idum tamen excipias eos ca-
sus: in quibus mutuatio ingratum non est cooperatio;
nam tunc neque peccant contra mutuatarium, nec à resti-
tutionis obligatione ligantur. Regula, & eius ratio cla-
rior iamjam evadet.

48. Etenim radix peccati, & obligationis ad resti-
tuendas vsuras, est involuntarium mutuatarij, qui, abso-
lute loquendo, invitus vsuras solvit: quare, quando quoad
eos, qui cooperantur cum vfurario, mutuatarius, vel
verè, & ex animo non est invitus; vel certe iis facile
illam cooperationis culpam (si qua est) remittit: tunc
idem cooperatores (quantum est ex hoc capite iniusti-
tiæ) nec peccabunt nec onus contrahent restituendi.
Sed ecce difficultas: Ecquando enim invitum non esse
mutuatarium censendum erit; Dic id sciri posse Regu-
læ sequentis auxilio, quam colligo ex Less. ibid. Molin.
aliique.

49. Quoties cooperatur quis cum vfurario in re, quæ
grata est mutuatario, invitum hic non erit: Siquidem
tunc cooperatur ille nullam iniuriam irrogat; quod si
quam foret irroget, facile ea condonari à mutuatario
præsumitur; quia in gratiam ipsius mutuatarij totum de-
nique negotium refunditur: unde consequenter fit, ut ille
cooperator non peccet contra mutuatarium; nec restituti-
oni sit obnoxius. Quoties verò cooperatur in re in-
grata cooperabitur, invitum erit mutuatarius, quia tunc
adest clara iniuria, nec eius iniuriæ remissio præsumi ra-
tionabiliter potest, & sic aderit peccatum, ac restitutionis
obligatio. Exemplo res fieri clarior: Numeras pecuniam
mutuam dandam ad vsuram: excusaris à peccato, & à re-
stitutione; quia id gratum est mutuatario, cum sine nu-
meratione is non haberet mutuum, quod ipse cupit. Cō-
trā: Consultis vfurario, ut non det mutuum, nisi sub vsuris,
peccas, & ad restitutionem obligaris: quia id ingratum
est mutuatario.

T 2 50. Hinc

50. Hinc siue famulus, siue quicumque, si ob inopem bonum, ac mutuario utilem, consulat usurario, ut det mutuum cum usura, nempe ut is, qui solet mutuae cum usuris, eas non denegat huic petenti: Si quis deponat, seu donet pecuniā usurario, non ut usuras exerceat, sed ob alium honestum finem, siue ob amicitiam, siue ad custodiam: Si quis adiuvet usurarium in numeranda, vel deferenda pecunia, vel in scribendis, seu notandis rationibus, & debitorum nominibus per metam scripturam, quæ non faciat fidem ad cogendum mutuatarium: Si quis in exigendis usuris sine vili coactione, amice moneat debitorem de suo debito, imò & adhortetur solvere, ne appareat infidelis: Si quis deferat pignato pro securitate usuræ: Si quis, cum sit superior, permittat, propter bonum forte publicum, usuras (si tamen non sit lex de ea non permittenda, quæ nunc certe adest, *Post mille. c. Quando amplius, de usuris, & alibi*, & item servanda lege *Less. lib. 2. c. 20. num. 279. & Salas, de usur. dub. 44. n. 6.*) Si quis mediator earum, recedatque, quærens; usurarium iam aliās paratum, quæ alicui velit mutuari, imò; quærat mutuarios, qui forte velint ab illo usurario parato accipere mutuum: Si quis, cum sit Dominus, loceat suas domos, vel officinas usurario (præcendendo à lege quæ nunc certe adest, ne usurario alienigenæ domus loceatur; *supra in nui. n. 34.*) Si quis, inquam, aliqua ex prædictis faciat, nec peccat contra mutuatarium: nec onus incurrit restitutionis, quia mutuatarius ad hæc vel non est invitatus, vel facile remittit. Et sicut ipse, eiusque amici prædicta sine ipsius iniuria facerent, & quicumque alij, quæ enim rem ipsi non integram exequuntur. Hæc *sparsim* ex *Mol. Salas, de Lugo, Less. Dian. alijque.*

51. Contrà: Si Tutor, Curator, absolutus Procurator, negotiorum gestor dent mutuum sub usura, ut tales sunt, quamvis nomine aliorum: Si famulus, vel quicumque cogat mutuatarium ad solvendas usuras: Si quis scribat liberos usurarij, cui fidem faciant ad cogendum mutuatarium, ut usuras solvant; ut item si subscribat Apodixas, simili modo fide facientes ad cogendum: Si quis deponat pecuniā apud Usurarium, ut is usuras exerceat, & simul ipse deponens earum particeps sit: Si quis mediator volentem dare gratis mutuum, excitet ad dandum cum usuris; vel cogat mutuatarium ad usuras solvendas, vel falsis motivis alliciat, quod ipse mediator plus acquirit pro suo labore; Si quis, inquam, aliena peragat ex his, peccat cum restitutionis onere: quia iis nihil remittit mutuatarius; cum eorum dictæ actiones sunt ipsi iniuriöse, perinde ac si essent ab ipso usurario, ita ex *ius. d. sparsim.*

52. Dixi (absolutus Procurator) ut innuerem illud quod meritis docet *Less. lib. 2. c. 21. dub. 21. n. 181.* his verbis: *Si ipse contrahit usurarius per famulum (puta, ut per procuratorem) sit iniurius, non excusatur famulus; quia tunc videtur causa efficax damni: Si tamen non erat in potestate famuli absque eo contractu pecuniā dare, cō, quod Dominus esset præsens; non videtur famulus teneri ad restitutionem: quia mutuatarius non censet sibi iniuriam fieri à famulo, qui aliter pecuniā numerare non potest, sed à Domino. Hæc Lessius.*

53. Dixi (si subscribat Apodixas) nam si solum scribat illas, quæ non faciunt fidem (cito deinde cum iniustitia subscriptus sit usurarius) non videtur rem ingratam, seu certe graviter ingratam facere mutuatario. Favet *Bon. de irreg. d. 7. q. 2. 4. p. 3. n. 1.*

54. Dixi (& simul ipse deponens particeps sit) si enim solum deponat quis pecuniā, ut iis usura exerceatur; peccabit quidem eo malo affectu; at non obligabitur (quamvis obligari putet *Sal. dub. 44. n. 4. & 5.*) ad restitutionem: quia hæc non est iniuria contra mutuatarium; huic enim certe gratum est adesse pecuniā apud usurarium, quam ipse recipere facile possit.

55. Super sunt duæ difficultates; Altera sic clarè proponitur: Antonius usurarius debet Petro ex iusto titulo centum aureos; Titius autem debet eidem usurario alios centum propter iniustas usuras. Si Antonius, ut Petro

satisfaciat, dicat eidem: *Exige tibi illos centum, quos mihi debet Titius*; licet potest Petrus, hos à Titio sibi exigere; Respondet *de Lugo lib. 2. de iust. d. c. 23. sect. 1. n. 22.* contra *Less. ibid. citatum*, cum duabus simul conditionibus posse; scilicet, nequaquam. Prima conditio est, ut solum exigat monendo de debito, non cogendo. Secunda, ut pecuniā illam non accipiat nomine proprio, quasi ius habens ipsi datum ab usurario; ius enim nullum is habet, quare nec alteri dare potuit: sed accipiat nomine usurarij, cui applicetur; nam deinde ipse Petrus et eiusdem usurarij tacita commissio: ubi applicare potest. Quibus conditionibus positis, constat, inquit, responso data: nam sic nec fiet res ingrata mutuatario, Petrus ad satisfaciendum sibi non videtur illo iniusto in hac industria (concludit *de Lugo*) explicetur ipse mutuatario; & ipse consentiat, non obligarem Petrum ad peccatum, nec ad restitutionem.

Notarius.

56. Altera difficultas est de Notario celebrante actum seu contractum usurarium. Adde, & de testibus ad eum contractum admittitis: nam de mero scriba, seu copista, qui nullo modo fidem facit, patet ex dictis. Adde deinde quod de Principe supremo, permittente usuras in suis dominibus. Quoad Notarium ergo duo sunt certa, vnum, sub controversia.

57. Certum est primò, si Notarius celebret contractum expressè usurā, unde, ex vi illius (quia versatur apud iusta, tribunalia) non possit cogi mutuarios ad solvendam usuram; peccare quidem Notarium: quia quantum est ex se concurrat cum iniusto usurario, & facit contra iuramentum à se initio officij emissum de non faciendis eiusmodi iniustis actibus; at non obligatur ad restitutionem; quia re ipsa nihil solvit supra fortem mutuatarius, ut supponimus. Quid si in aliquo loco, siue per iniustitiam Iudicis, siue per ignorantiam siue proprio alio caput mutuatarius usuras solvat; Respondet: tunc obligabitur Notarius ad restitutionem saltem tertio loco, in defectum scilicet usurarij primò obligari, & Iudicis iniusti, qui obligat secundo loco. Ita *Silvest. 2. 7. Vsur. 7. Less. d. 20. d. 21. n. 180. Malderus 11. 5. c. 3. dub. 24.* contra *Ioan. Med. cap. de Vsuris, q. 4. §. de cooperantibus.* Ratio est, quia, quod usura solvatur immediate ex iniustitia Iudicis, vel ex ignorantia, non tollit, quin Notarius antecederet iniustam causam huic coactioni de dicit.

58. Certum est secundò: Si Notarius celebret contractum usurarium, sed palliat fingendo alium titulum; peccare, & obligari ad restitutionem; quia & operatur contra iuramentum, & concurrat ad iniustitiam;

59. Controversum ergo remanet, An vel palliatum hunc, vel clarè usurarium illum contractum Notarius celebret, perente, & volente mutuatario, peccet, & ad restitutionem soluturam usurarum teneatur? Respondet, et dictis eum peccare quidem, quia facit contra iuramentum; sed non obligari ad restitutionem. Ratio est, quia, in modò prosecuti sumus, volenti, & scienti non fit iniuria. Quod si in hoc casu aliqua fiat; facile remittitur à mutuatario, cui res grata facta est.

60. Sed cur usurarius obligatur ad restitutionem quamvis volenti, & scienti mutuatario rem gratā fecerit, mutuo cum usuris; non autem hic Notarius? Respondet, quia Notarius hic, & illi omnes, quos *supra* excusavi nihil recipiunt ex usura, totum enim hoc lucrum usura accipit usurarius. Hinc fit, ut mutuatarius respectu usurarij non sit volens, atque adeo si invitatus simpliciter, & absolute: sed si solum volens ex suppositione voluntatis usurarij, aliter mutuae volentis, & respectu cooperatorum prædictorum est simpliciter, & absolute volens; cum ab ipsis recipiat beneficium, nec in ipsis adit iniustas actionis recipiendi iniustas usuras.

Testis